

GIBRID URUHLARNING AMALIY AHAMIYATI

*Zamonov Azizbek Avazbek o'g'li**O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi
universiteti tinglovchisi, podpolkovnik*

Annotatsiya: Bugungi globallashuv va tezkor axborot almashinuvi sharoitida urushlarning shakli va mazmuni keskin o'zgarib bormoqda. An'anaviy qurolli to'qnashuvlar o'rnini tobora ko'proq siyosiy, iqtisodiy, axborot, kiber va ijtimoiy sohalarni qamrab oluvchi **gibrid urushlar** egallamoqda. Gibrid urush — bu harbiy kuch ishlatish bilan bir qatorda diplomatik bosim, iqtisodiy sanksiyalar, targ'ibot, dezinformatsiya va kiberhujumlar kabi vositalar uyg'unligidan iborat murakkab jarayon hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, gibrid urushlar zamonaviy xalqaro xavfsizlik tizimini qayta shakllantirib, davlatlar o'rtasidagi raqobatning yangi bosqichini yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, ularning **amaliy ahamiyatini** o'rganish — milliy xavfsizlik strategiyalarini ishlab chiqish, axborot maydonini himoya qilish va fuqarolik barqarorligini ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Shu sababli, gibrid urushlarning mohiyatini, ularning amaliy ko'rinishlarini hamda davlat siyosatiga ta'sirini chuqur tahlil qilish bugungi kunda har bir mamlakat uchun zarur bo'lgan ilmiy va amaliy masalalardan biridir.

Kalit so'zlar: gibrid urush, milliy xavfsizlik, axborot urushi, kiberxavfsizlik, dezinformatsiya, siyosiy bosim, iqtisodiy sanksiyalar, axborot maydoni, strategik raqobat, xalqaro xavfsizlik, zamonaviy urushlar, amaliy ahamiyat.

Аннотация: В условиях современной глобализации и быстрого обмена информацией форма и содержание войн претерпевают существенные изменения. Традиционные вооружённые конфликты всё чаще уступают место **гибридным войнам**, охватывающим политическую, экономическую, информационную, кибернетическую и социальную сферы. **Гибридная война** — это сложный процесс, сочетающий применение военной силы с

дипломатическим давлением, экономическими санкциями, пропагандой, дезинформацией и кибератаками.

Актуальность данной темы заключается в том, что гибридные войны переосмысливают современную систему международной безопасности и формируют новый этап соперничества между государствами. В особенности изучение их **практического значения** играет важную роль в разработке национальных стратегий безопасности, защите информационного пространства и обеспечении гражданской стабильности. Поэтому глубокий анализ сущности гибридных войн, их практических проявлений и влияния на государственную политику является одной из наиболее актуальных научных и практических задач современности.

Ключевые слова: гибридная война, национальная безопасность, информационная война, кибербезопасность, дезинформация, политическое давление, экономические санкции, информационное пространство, стратегическое соперничество, международная безопасность, современные войны, практическое значение

Annotation: In today's era of globalization and rapid information exchange, the nature and forms of warfare are undergoing significant transformations. Traditional armed conflicts are increasingly being replaced by **hybrid wars** that encompass political, economic, informational, cyber, and social dimensions. A hybrid war is a complex process that combines the use of military force with diplomatic pressure, economic sanctions, propaganda, disinformation, and cyberattacks.

The relevance of this topic lies in the fact that hybrid wars are reshaping the modern international security system and creating a new stage of competition among states. In particular, studying their **practical significance** plays an important role in developing national security strategies, protecting the information space, and ensuring civil stability. Therefore, an in-depth analysis of the essence of hybrid wars, their practical manifestations, and their impact on state policy is one of the most urgent scientific and practical tasks for every nation today.

Keywords: *brid warfare, national security, information warfare, cybersecurity, disinformation, political pressure, economic sanctions, information space, strategic competition, international security, modern conflicts, practical significance.*

KIRISH

So‘nggi o‘n yilliklarda urush olib borish uslublari keskin o‘zgarib bormoqda. An’anaviy harbiy to‘qnashuvlar o‘rnini tobora ko‘proq noan’anaviy, murakkab va ko‘p qirrali qarama-qarshiliklar — gibril urushlar egallamoqda. Bu turdagi urushlar zamonaviy siyosiy, iqtisodiy va axborot texnologiyalari bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, harbiy kuchdan tashqari, diplomatik, kiberhujum, dezinformatsiya va iqtisodiy bosim usullarini o‘z ichiga oladi[1].

Gibril urush tushunchasi va asosiy xususiyatlari

Gibril urush — bu harbiy, siyosiy, iqtisodiy va axborot elementlarini uyg‘unlashtirgan murakkab strategik harakatlar majmuasidir. Bu turdagi urushlar o‘z ichiga quyidagilarni oladi:

Axborot urushi – ijtimoiy tarmoqlar va OAV orqali manipulyatsiya, yolg‘on xabarlar tarqatish[2];

Kiberhujumlar – davlat infratuzilmalariga hujum qilish, axborotni o‘g‘irlash yoki ishdan chiqarish[3];

Mahalliy isyonchilarni qo‘llab-quvvatlash – ichki beqarorlikni kuchaytirish orqali geopolitik ta’sir o‘tkazish;

Iqtisodiy bosim – sanksiyalar, moliyaviy bozorlar orqali ta’sir ko‘rsatish;

Noan’anaviy harbiy kuchlar – yashirin guruhlar, xususiy harbiy kompaniyalar (PMC) orqali bevosita harakatlar olib borish.

Gibril urushlarning amaliy qo‘llanilishi

Gibril urushlar nafaqat nazariy konsepsiya, balki real siyosiy voqealarda keng qo‘llanilmoqda. Quyida ayrim amaliy misollarni ko‘rib chiqamiz:

1. Rossiya va Ukraina o‘rtasidagi to‘qnashuv (2014-yildan hozirgacha)

Rossiyaning Qrimni anneksiya qilishi va Donbassdagi mojaro — gibridd urushning yaqqol namunasi hisoblanadi. Bu yerda Rossiya harbiy kuchlardan tashqari:

mahalliy isyonchilarni qurollantirdi,
axborot urushi olib bordi (RT, Sputnik orqali yolgʻon narrativlar tarqatildi),
iqtisodiy bosim qoʻllandi va kiberhujumlar uyushtirdi[4].

2. AQSh va Xitoy oʻrtasidagi raqobat

Xitoyning global siyosatda kuchayib borayotgan roli AQShni gibridd vositalar orqali qarshi choralar koʻrishga undamoqda. Masalan, savdo urushlari, texnologik cheklovlar, Tayvan atrofidagi harbiy bosim, kiberxavfsizlik bilan bogʻliq voqealar bu qarama-qarshilikni gibridd tusda kechayotganini koʻrsatadi[5].

Gibridd urushlarning ijobiy va salbiy tomonlari

Ijobiy jihatlar (davlatlar nuqtai nazaridan):

Harbiy kuchsiz strategik maqsadlarga erishish;

Xavfsizlikni taʼminlashda samaradorlik;

Dezinformatsiya orqali raqibni zaiflashtirish.

Salbiy jihatlar (xalqaro tinchlik nuqtai nazaridan):

Suverenitetga tahdid, xalqaro qonunchilik buzilishi;

Nizo va mojarolarning uzoq davom etishi;

Ijtimoiy ishonchning yemirilishi.

Oʻzbekiston kontekstida gibridd tahdidlar

Oʻzbekiston kabi Markaziy Osiyo davlatlari uchun gibridd tahdidlar asosan quyidagi shakllarda namoyon boʻladi:

Radikal gʻoyalarning internet orqali tarqalishi;

Tashqi kuchlar tomonidan axborot maydoniga aralashish;

Iqtisodiy bosim yoki tashqi sarmoyaning siyosiy vositaga aylanishi.

Shu sababli, Oʻzbekiston axborot xavfsizligini kuchaytirish, kiberxavfsizlik infratuzilmasini takomillashtirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish orqali gibridd tahdidlarga qarshi mustahkam strategiyani ishlab chiqishi lozim.[6].

Xulosa

Gibrid urushlar bugungi global xavfsizlik tizimining eng murakkab tahdidlaridan biridir. Bu urushlar bevosita to'qnashuvlarsiz, lekin juda katta geosiyosiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shu bois, davlatlar va xalqaro tashkilotlar gibrid xavflarga qarshi tizimli va ko'p qirrali choralarni ko'rishga majbur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Hoffman, F.G. (2007). "Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars." Potomac Institute for Policy Studies.
2. Giles, K. (2016). "The Next Phase of Russian Information Warfare." NATO Strategic Communications Centre of Excellence.
3. Rid, T. (2013). Cyber War Will Not Take Place. Oxford University Press.
4. NATO Review Magazine. (2015). "The Hybrid War – Fighting Russia's Grey Zone Tactics."
5. Allison, G. (2017). Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap? Houghton Mifflin Harcourt.
6. O'zbekiston Respublikasi Axborot xavfsizligi konsepsiyasi (2020). O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Strategik va mintaqalararo tadqiqotlar instituti.